

Plenum

Onsdag 7.4.2021 kl. 14.01—15.57

8. Talmanskonferensens förslag till tillämpning av 8 a kap. i riksdagens arbetsordning

Talmanskonferensens förslag TKF 1/2021 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Juho Eerola: Ärende 8 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till grundlagsutskottet. — Ledamot Ovaska.

Debatt

15.10 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vihdoista viimein saamme tämän työjärjestyksen muutosesityksen, että valiokunnat voisivat alkaa pitää etäkokouksia virallisesti. Se on hyvä ja välttämätöntä tässä tilanteessa, jos ajatellaan, että asioita viedään eteenpäin. Toinen asia sitten on, jos ei asioita haluta viedä eteenpäin. Sitten niitä ei tarvitse pitää.

Nythan käytännössä valiokunnat ovat noin kerran viikossa saattaneet pitää virallisen kokouksen läsnä ollen, jotta on saatu asiat hoidetuksi. Tämä on tietysti ryhmien välillä yhteisesti sovittu, ja näitä työskentelytapoja muutenkin yhdessä on mietitty. En tiedä, mihin edustaja Heinonen viittasi päivän ensimmäisessä pykälässä, kun hän puhui, että ”supistettulla kokoonpanolla, vähän kyseenalaisella, helposti kyseenalaisella valiokuntakäsittelyllä, etäkuulemisilla”. En pidä niin kyseenalaisina tällaisia etäkuulemisia vaan erittäin tarpeellisina sitä kautta, että asiat etenevät.

Tässä meillä ei ole mielestäni varaa pitkään pitää eduskuntaa puolikäynnillä sillä tavalla, että hallituksen esitykset jäisivät kasaantumaan ja niitä ei sitten käsiteltäisi, joten on tärkeää, että mahdollisimman pian myös valiokunnat saisivat niitä eteenpäin. Tätä esitystä, jossa nämä viralliset valiokunnan kokoukset voisivat olla etänä, esitetään olemaan voimassa toukokuun loppuun asti, eli toivottavasti myös sitten, kun tämä toiminta mahdollistuu tätkin kautta, päästäisiin normaaliin päiväjärjestykseen jossakin vaiheessa, koska meillä ei ole varaa viivyttää muutenkaan päätöksiä, eikä myöskään koronan varjolla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Aittakumpu — edustaja Aittakumpu poissa. Edustaja Kinnunen — edustaja Kinnunen poissa. Edustaja Mäkelä.

15.12 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Sinänsä on positiivinen asia, että tällaisia poikkeusjärjestelyjä ja etäkokousjärjestelyjä voidaan soveltaa ja niitä kehitetään tähän epidemiatilanteeseen ja kenties tuleviinkin epidemiatilanteisiin, koska voi olla, että ei tämä korona ainutkertaiseksi sellaiseksi jää.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

Mutta haluaisin kiinnittää huomiota tässä asiassa jo aiemmin tämän istunnon aikana esille tulleeseen kysymykseen siitä, että näiden poikkeusolojen varjolla yritetään viedä läpi asioita, jotka normaalisti päätyisivät hyvinkin laajaan julkiseen keskusteluun, hallitus joutuisi vastaamaan niistä julkisuuden edessä, äänestäjien edessä, ja nyt ne pystytään ikään kuin piilottamaan poikkeusoloissa näiden etäkäsittelyiden ja poikkeusjärjestelyiden taakse. Eli tämä näkökohta pitää huomioida ehdottomasti minkä tahansa poikkeusjärjestelyn soveltamisessa, että poikkeusjärjestelyt on tarkoitettu poikkeusasioiden käsittelyyn, sellaisten asioiden, jotka ovat välttämättömiä koronatilanteen ratkaisemiseksi tai joista seuraa Suomelle jokin kansainvälinen sanktio EU:n suunnalta, ellei niihin reagoida. Kaikki muut poliittiset hankkeet, kiistanalaiset kysymykset ja vastaavat — niitä ei missään tapauksessa tule pystyä edistämään poikkeusolojen varjolla tai niihin rakennettujen järjestelyjen kautta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Honkonen.

15.13 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On tosiaankin hyvä, että tässä kohta vuoden kestäneiden poikkeusolosuhteiden jälkeen nyt saadaan viimein tämä työjärjestyksen uudistus etenemään. Eduskunnan työjärjestyksestään säädetään lailla, ja sen käsittelee sitten perustuslakivaliokunta, ja siellä varmasti tämän perin pohjin käymme läpi. En näe siinä ongelmia. Tämä on välttämätön asia, jotta tämän talon toimintakyky säilyy myös sellaisissa vielä tätäkin vakavammissa epidemiatilanteissa, joissa näillä järjestelyillä, mitä meillä nyt on käytössä, ei pystytä tilannetta hoitamaan.

Tässä nyt edustaja Mäkelä lähti juuri pois, mutta vähän oudoksun hänen puheenvuoroaan, minkä hän tässä edellä esitti. Itse en kyllä hahmota tätä kritiikkiä, minkä hän tässä nosti esille, kuinka näiden poikkeusjärjestelyjen taakse voitaisiin jotain piilottaa, koska menettelytavathan ovat aivan samanlaisia sitä lukuun ottamatta, että asiantuntijoita kuullaan etäyhteyksillä. Joka tapauksessa valiokuntien kokoukset ja asiantuntijakuulemiset ovat luottamuksellisia. Tämän talon toiminta on poikkeusoloissa aivan yhtä avointa kuin muissakin olosuhteissa. Minä en kerta kaikkiaan hahmota, mitä täällä nyt ylipäätänsä voitaisiin piilottaa. No, valitettavasti edustaja Mäkelä joutui kiireidensä vuoksi poistumaan — hän olisi voinut tätä tarkemmin tässä perustella.

On aivan toinen keskustelu sitten se, missä järjestyksessä täällä näitä asioita käsitellään, mitkä ovat niin sanotusti poliittisesti vaikeampia asioita kuin toiset. Lähtökohtaisesti kaikki asiat ovat tavalla tai toisella poliittisia. Mutta joka tapauksessa tämä työjärjestyksen muutos varmasti selkiyttää tätä tilannetta ja tuo sellaisen selkeämmän otteen siihen, mitkä asiat ovat nyt niitä kiireellisiä, sellaisia, että niitä on hoidettava poikkeusoloissa, ja mitkä asiat eivät ole niin kiireisiä. Tästä toki voidaan sitä keskustelua käydä, niin varmasti tälläkin hetkellä käydään, koska eri valiokunnissa on erilaisia substanssiasioita käsittelyssä. Valiokunnan omassa harkinnassa on jatkossakin se, miten se vie niitä eteenpäin, ja valiokunnan harkinnassa on kuitenkin sitten loppujen lopuksi se, mikä on kiireinen ja mikä ei. Näin sen kuuluu ollakin parlamentarismen hengessä tässä talossa.

Mutta tämä arvostelu, mitä tässä esitettiin, että nyt poikkeusolojen taakse muka voitaisiin jotain verhoilla, on kyllä repäisty jostakin aivan ihmeellisestä todellisuudesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

15.16 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Aivan kuten tässä on edeltävissä puheenvuoroissa todettu, tämä puhemiesneuvoston esitys on paikallaan sen vuoksi, että eduskunta pitää pystyä pitämään toimintakykyisenä myöskin päätöksentekonsa osalta, ja silloin kun näitä etäkokouksia nyt on kerran vakiinnutettu näin valiokuntatasolle, niin myöskin tämä päätöksentekokyvykyys tässä nyt otetaan kiinni.

Minäkin hämmästelín vähän edustaja Mäkelän puheenvuoroa. Kun hän aloitti sen puheenvuoron, niin hän aloitti vähän sillä tavalla, kuten minäkin meinasin tämän puheenvuoroni aloittaa, että toivottavasti me emme lähde idealisoimaan tätä etäkokouspäätöksentekoa, ylipäättään etäkokouksia, vaan pidämme eduskunnan silloin, kun olot normalisoituvat, sellaisena instituutiona, joka järjestää — ja mieluummin sanoisin, että ei ainoastaan pääsääntöisesti vaan aina, kun se vain on mahdollista — läsnäolokokouksia eikä näitä etäkokouksia. Mutta jostain syystä, kuten edustaja Honkonenkin täällä viittasi, hän kiepautti sen argumenttinsa sellaiseen kulmaan, joka myöskin minulle on tuntematon. Kun olen seurannut kuitenkin päätöksentekoa tässä talossa, niin kyllä näiden etäkokousten yhteydessä tämä päätöksenteko on ollut avointa, juuri samalla tavalla avointa kuin valiokuntatyöskentely ylipäättään on avointa, [Petri Honkonen: Nimenomaan!] sehän ei ole avointa julki-suudelle sillä tavalla kuin nyt esimerkiksi tämä täysistuntokeskustelu.

Mutta halusin edelleenkin painottaa sitä, että nämä etäkokoukset ovat nyt välttämätön paha mutta älkäämme tehkö niistä missään vaiheessa mitään pääsääntöä, ylipäättään sääntöä ollenkaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

15.17 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Itse suhtaudun epäilevästi tähän työjärjestyksen muutokseen. On hyvä, että perustuslakivaliokunta sen vielä huolellisesti käy läpi. Minun mielestäni tätä järjestelmää ei pitäisi käyttää kuin vain siinä tilanteessa, että jokin valiokunta esimerkiksi joutuisi koronakaranteeniin eli olisi käytännössä työhön pystyvä mutta korona estäisi saapumisen tänne. Mielestäni siinä tilanteessa tämä olisi hyväksyttävää.

Me olemme nähneet nyt valitettavasti tässä talossa, että näitä yhteisiä pelisääntöjä ei noudateta. Tänään käsittelyyn on toiseen täysistuntoon tulossa iso jätelain uudistus, jossa on pienen pieni osa, mitä vaaditaan EU:n näkökulmasta eteenpäin vietäväksi. Mitä tekee tämä hallitus? Tämä hallitus haluaa käyttää tätä koronatilannetta hyväkseen runnoakseen tämän lain läpi tämän poikkeustilanteen aikana. En voi sitä itse hyväksyä ja siksi en kovinkaan lämpöisesti suhtaudu tähän muutokseen, jota tässä nyt esitetään.

Olemme nähneet tällä viikolla, että eduskunnan verkko on ollut hyvin pitkiä aikoja alhaalla. Olemme nähneet lähimenneisyudessa, miten eduskuntaan on tehty tietoverkko-hyökkäyksiä. Kysyn, vaikka täällä ei ketään ole vastaamassa, millä tavalla esimerkiksi valiokunnan äänestystilanteessa varmistetaan tässä järjestelmässä äänestyksen riippumattomuus. Toivon, että tätä perustuslakivaliokunta poikkeuksellisen tarkasti harkitsee. Millä tavalla se äänestys tullaan toteuttamaan, onko se teknisesti nimenhuutoäänestys? Millä valvotaan, että se äänestys tapahtuu riippumattomasti ja kansanedustajan oman tahdon mukaisesti? Ei millään, ja se on hyvin kyseenalainen juttu tässä. Millä tavalla järjestetään vaalit? Onko eduskunta luonut järjestelmän, millä tavalla valiokunnan mahdolliset vaalit järjestetään etäkokouksessa? Pitää olla varmuus siihen, että tämänkintyyppinen tilanne saattaa tulla.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

Ja kun otin esille nämä eduskunnan verkon toimivuusongelmat mutta myös verkko-hyökkäykset, niin myös meistä kansanedustajista monet asuvat luvattoman huonojen tietoliikenneyhteyksien päässä, ja nyt tullaan siihen tilanteeseen, että mitä tehdään virallisessa päätöskokouksessa, kun tullaan siihen tilanteeseen, että sieltä joku edustaja sanoo — tai ei pystykään enää sanomaan, kun ääni hukkuu... [Puhemies koputtaa] — Tulen hetkeksi korokkeelle. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Olkaa hyvä. Ettei ääni huku.

Niin, arvoisa puhemies, kun tullaan siihen tilanteeseen, että verkko alkaa ontua vaikkapa meillä maakunnan kansanedustajilla: Ei ole lainkaan itsestäänselvää, että edes meillä tuolla eteläisessä Hämeessä verkko toimisi koko ajan moitteettomasti. Tänään olemme yhdessä valiokunnan kokouksessa kuulleet sen, miten ei edes ministerikuulemista pystytty toteuttamaan kuin vasta pitkien odottelujen ja ministerin siirtymisten myötä, kun verkot eivät antaneet myöden, että olisi pystytty kuuleminen hoitamaan.

Kunnanvaltuustoissahan on käytäntö, että kunnanvaltuuston kokous, joka pidetään etänä, pitää välittömästi keskeyttää, jos sieltä joku valtuutettu putoaa pois, on syy verkon katkeaminen tai yhteyden katkeaminen. Valtuuston kokousta ei kuntalain ja Kuntaliiton ohjeiden mukaan saa siinä tilanteessa jatkaa. Nyt haluaisin, että perustuslakivaliokunta myös arvioi tämän: Mitä tapahtuu etäkokouksessa, kun edustaja Honkonen ja edustaja Eestilä yrittävät päästä sinne kokoukseen ja he eivät pääse sinne — tai sinne pääsee vain opposition edustajia tai vain hallituksen edustajia ja osa ei saa sitä verkkoa toimimaan? Mitä tapahtuu tämäntyyppisessä tilanteessa kokoukselle? Voidaan saada päätösvalta kasaan, ja sinne olisi halunnut tulla myös edustaja Satonen, mutta Sastamalan huono verkko ei hänelle sitä mahdollisuutta avannut. Millä tavalla nämä tässä varmistetaan, että tässä toteutuu se tosiasiallinen tahto, että kaikki kansanedustajat, jotka kuuluvat kyseiseen valiokuntaan, voivat osallistua tähän kokoukseen?

Mielestäni tässä on niin isoja ratkaisemattomia kysymyksiä ja ongelmia, että toivon, että perustuslakivaliokunta tekee työnsä perusteellisesti, huolellisesti eikä pelkästään luota siihen, että tämä on jollain tavalla nyt eduskunnassa käyty läpi, vaan tässä on todella vakavia huolia demokratian toteutumisen näkökulmasta myös maakunnista, joissa ne verkkoyhteydet eivät useinkaan ole sellaisia kuin pitäisi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Aittakumpu.

15.23 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Näin kevään koittaessa moni tarkkailee muuttolintuja, ja yksi, ehkä yleisin, lintu on usein tavattava muutosvastarinta, joka tulee esille silloin, kun erilaisia muutoksia joudutaan työtapoihin tekemään.

Pidän kyllä itse erittäin hyvänä sitä, että nyt näiden koronan surullisten ja valitettavien seurausten ohella on ollut myöskin jotakin myönteistä. Olemme pystyneet niin työpaikoilla kuin kodeissa ja myös täällä eduskunnassa muuttamaan omia käytäntöjämme ja tapojamme, ja nämä etäkokoukset ovat nähtävästi pääsääntöisesti toimineet varsin hyvin, eikä itselläni ainakaan niihin ole sen kummemmin mitään ikävää sanottavaa. Mutta on aivan totta, minkä edustaja Heinonen toi esille, että nämä eri seikat varsinkin liittyen tietoturvaan ja kokousten onnistumiseen muun muassa sen osalta, että kaikki pystyvät siellä olemaan paikalla, täytyy tarkkaan ottaa huomioon ja käydä etukäteen läpi.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

Pidän kaikkiaan myönteisenä tätä puhemiesneuvoston esitystä, että nyt myös virallisia kokouksia voitaisiin pitää etänä. Kaikkiaanhan näitä valiokunnan kokouksia on pidetty jo satoja epävirallisina viime vuoden ja tämän vuoden aikana, ja pääsääntöisesti ne tosiaan ymmärtääkseni ovat varsin hyvin toimineet. Mutta ehdottoman tärkeää on se, että kaikki tehdään tietoturvallisesti ja että jokainen osallistuja ymmärtää ne säännöt ja ohjeet, joita näiden kokousten järjestämiseen on annettu, ja että niitä noudatetaan.

Arvoisa puhemies! Toivon, että joitakin näitä hyviä koronan tuomia käytäntöjä voitaisiin ehkä käyttää myöskin jatkossa ainakin näiden epävirallisten asiantuntijakuulemisten osalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ovaska.

15.25 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Muutama huomio.

Vaikka tämä tulisikin voimaan, niin tähän ei tarkoita, että automaattisesti valiokunnat siirtyisivät ainoastaan pitämään virallisia kokouksia etänä, vaan valiokunnat päättävät siitä, miten ne toimivat. Tässä ei pakoteta pitämään virallisia kokouksia etänä, eli edustaja Heinonen tuntuu unohtaneen sen, että tässä kuitenkin valiokunnilla on se valta päättää toiminnastaan. [Timo Heinosen välihuuto] Tämä ei ole mikään hallitus—oppositio-kysymys, vaan tässä kuitenkin yhdessä on yritetty hakea ratkaisu, jolla asioita saadaan vietyä eteenpäin ja huolehdittua siitä, että on turvallista työskennellä.

Kuten edustaja Heinonen tietää, sivustysvaliokunnassahan kävi näin, että oli tartunta ja kaikki me jäsenet jouduimme sitten omaehtoiseen karanteeniin. Toiminta lamaantui täysin. Jos olisi ollut kiireellisiä asioita, niitä ei olisi voitu käsitellä. Meillä on paljon valiokuntia, esimerkiksi perustuslakivaliokunta, joka on erityisen altis nyt sille, että näitä asioita, mitä liittyy erityisesti koronaan, saadaan eteenpäin, ja heidän läsnäolonsa ja jäsenten turvallisuudesta ja terveydestä huolehtiminen on erityisen tärkeää, joten toivon, että tällaisessa asiassa ei jarrutettaisi.

Totta kai on asioita, joita pitää selvittää, ja niin kuin jo aikaisemmin puhemiesneuvosto — niin kuin täällä papereissa käy ilmi, joulukuussa 2020 — on antanut ohjeita valiokunnan etätyöstä ja käynyt läpi, millaisia laitteita on ja kuinka toimitaan, niin kannattaa tutustua niihin. Siellä on hyvää materiaalia siitä, millä tavalla tämän talon toiminta tullaan varmistamaan niin, että se on turvallista ja jatkuu myöskin kriisin aikana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.27 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olisin hieman debatoinut edustaja Heinosen kanssa kahdestakin kulmasta.

Ensimmäinen kulma on se, kun hän pohdiskeli tätä pakettilakia, joka täällä pantiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon, että siinä hallitus ikään kuin tietoisesti rikkoo niitä pelisääntöjä, joita tässä talossa on hyväksytty. Minun käsitykseni mukaan Suomen hallitus on erinomaisen tietoinen niistä yhteisistä pelisäännöistä, joissa myöskin hallituspuolueiden kansanedustajat kaikki ovat mukana, [Timo Heinosen välihuuto] että miten tässä talossa toimitaan. Tällä lakiesityksellä on hyvin tietoisesti kunnioitettu talon menettelytapoja. Me kuulimme — ministeri oli täällä paikalla kertomassa — minkä takia tämä on kiireinen: [Timo Heinosen välihuuto] koska tässä on sanktiot tulossa päälle unionin puolelta ja me haluamme niitä nyt tässä tietenkin luontevasti välttää.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

Mutta sen sijaan edustaja Heinosen puheenvuoron toisessa osassa, joka koski näitä duubioita, mitä hänellä on tätä eduskunnan työjärjestyksen muutosesitystä kohtaan, oli minusta paljon viisaita sanoja, viisaita huomioita.

Sen lisäksi, että nämä tekniset ongelmat, joita meillä on yhteyksien ylläpitämisessä, rakentamisessa, ovat totta — siellä voi olla teknisiä ongelmia ihan sen suhteen, että nämä linjat, verkot eivät toimi — itse kiinnittäisin huomiota yhteen toiseen tekniseen ongelmaan, josta olen hyvin tietoinen. Se on tämmöinen, sanotaan, inhimillinen tekninen ongelma. Meillä on olemassa teknologiafriikkejä, ja sitten meillä on niitä, jotka ovat antifriikkejä, jotka eivät tästä teknologiasta oikein pysy perässä. Tuskailemme näiden laitteiden kanssa ihan omaehtoisesti. Kun olemme hankalissa olosuhteissa, niin me emme kykene näillä kunnolla kommunikoidaan teknisesti.

Mutta sitten on se isompi asia tässä kommunikoinnissa, puhumattakaan äänestystilanteesta, että puhuminen etäyhteyksien kautta, keskustelun käynti etäyhteyksien kautta on aivan toisenlaista verrattuna siihen, että me olisimme läsnä olevassa kokouksessa, jossa me näemme kehonkieltä, näemme argumentaatiota, voimme ottaa tavallaan välipuheita aivan toisella tavalla. Se intellektuaalinen vuorovaikutus on kokonaan toista kuin seurailta etäkokousta. Ja meistä useimmat — olkaamme rehellisiä, edustajakollegat, täälläkin — tekevät kahta kolmea asiaa siinä samanaikaisesti sen kodin puitteissa, jolloin se asian seuraaminenkaan ei ole samaa kuin tämän talon päätöksenteko edellyttäisi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Heinonen.

15.29 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Kiljunen ja Ovaska tuossa kiinnittivät huomiota omaan ensimmäiseen puheenvuorooni ja siihen, että toin esille näitä huolia ja sitä, millä tavalla minun mielestäni aika ajoin ei kaikki ole mennyt aivan niiden yhteisten pelisääntöjen mukaisesti. On, edustaja Kiljunen, totta, että pienen pieni osa tässä jätelain uudistuksessa on sellaista, mikä EU-vaatimuksen takia pitää käsitellä. Mutta te tuotte tämän koronapelisäännön avulla valtavan muun uudistuksen eduskuntaan.

Mutta sitten etäkokouksiin: Minun mielestäni perustuslakivaliokunta voisi miettiä sitä, että virallinen etäkokous voidaan toteuttaa vain valiokunnan yksimielisellä päätöksellä. Se voisi olla hyvä ratkaisu siinä, että ei syntyisi tilannetta, missä tehdään päätöksiä, [Puhemies koputtaa] että halutaan viedä asiaa eteenpäin ilman, että kaikilla on mahdollisuus siihen osallistua. Eli yksimielisyysvaade tähän [Puhemies koputtaa] perustuslakivaliokunnasta, ja tämä voisi toimia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Takaisin puhujalistaan. — Edustaja Honkonen.

15.31 **Petri Honkonen kesk:** arvoisa puhemies! Tässä on käyty pääpiirteittäin ihan hyvää ja aiheellista keskustelua tästä uudistuksesta, joka eduskunnan työjärjestykseen nyt ollaan tekemässä.

Edustaja Heinonen esitti aiemmin mielestäni myös aiheellista kritiikkiä ja aiheellisia kysymyksiä, mitä perustuslakivaliokunnan on perusteellisesti harkittava.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

Tämä yhteysasia on tietysti toinen, että kun maakunnista kotoa käsin osallistutaan näihin kokouksiin ja kuulemisiin, niin yhteydet eivät välttämättä ole niin hyvät kuin vaikkapa täällä pääkaupunkiseudulla — tai täällä pääkaupunkiseudun sisälläkin voi olla hajontaa aika paljon, voi tulla ongelmia. Itse asun todella syrjässä, syrjäseudulla, ja joudun aina säännönmukaisesti, kun osallistun etäkokoukseen, vaihtamaan huonetta toiselle puolelle taloa, jotta nettiyhteys toimii, koska riittäviä valokuituyhteyksiä ei ole koko maahan vielä rakennettu. Eli tämä on ihan relevantti huomio.

Toinen kysymys on tietysti nämä häiriöt, se luottamuksellisuus. Näitä pitää tarkkaan perustuslakivaliokunnan käsittelyssä arvioida, ja uskon, että arvioidaankin. Ihan jopa odotan sitä keskustelua.

Mitä tulee tähän itse kokonaisuuteen, niin pitää muistaa, minkä takia tätä muutosta nyt ollaan tekemässä. Kun nyt on esitetty kritiikkiä näitä jo vuoden voimassa olleita etäkäytäntöjä kohtaan, on esitetty kritiikkiä sitä kohtaan, että nämä etäkuulemiset eivät ole toimivia, niin esitän sen kysymyksen, että jos emme olisi etänä suorittaneet isoa osaa näistä asian- tuntijakuulemisista, niin olisimmeko me nähneet täällä talossa kansanedustajien ja muun henkilöstön keskuudessa paljon isompia, vakavampia tartuntaryypäitä. Itse pidän sitä ihan mahdollisena, koska nämä etäkäytänteet, joita aika kiireisestikin silloin vuosi sitten luotiin, ovat olleet tämän talon toiminnan turvana, ja sen takia en ihan täysin niele sitä kritiikkiä, mitä niitä kohtaan esitetään. Tästä muutoksesta itsessään, että se virallinen kokouskin voitaisiin pitää etänä, ajattelen itse niin, että sen pitää olla kyllä siellä pöytälaatikossa sen todella vakavan tilanteen tullen, koska niitäkin saattaa tulla. Mutta vielä painotan: jos ei olisi nyt jo etänä kokoonnuttu, niin olisiko koronatilanne saattanut eskaloitua tässäkin talossa, kun tämä pääkaupunkiseutu on todella vakavaa korona- aluetta? Olisi ehkä voinut, ja sen takia kohtuuton kritiikki näitä etäkokouksia ja -kuulemisia kohtaan on minun mielestäni perusteetonta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

15.34 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Aivan totta, että tässä on tärkeä puhemiesneuvoston ehdotus, ja tätä täytyy edistää nimenomaan niitä tilanteita varten, joissa halutaan turvata meidän toimintamme täällä. Mutta myös oppositiosta esitetty kritiikki on mielestäni aivan perustavaa laatua olevaa. Täällä moni on viitannut siihen, että halutaan säilyttää eduskunnan toimintakyky ja turvata se kaikissa oloissa, mutta voimme miettiä, miten pitkälle kysymys on kuitenkin siitä, että haluamme turvata hallituksen toimintakyvyn kaikissa oloissa. Kun sanotaan, että valiokunta lopulta sitten päättää, niin se on tietysti pikkuisen sievistelyä, samanlaista sievistelyä kuin hallituksesta kuultu, että eduskuntahan sen päättää, kun me kaikki tiedämme, että valiokunnissa ja eduskunnassa hallituksella on enemmistö. Sikäli mikäli siellä joudutaan esimerkiksi valiokunnissa tällaisista asioista päättämään ja mennään äänestykseen, on aivan selvää, mikä se lopputulos on silloin, kun on oppositio—hallitus-erosta kysymys.

Jos mietitään sitten tätä korona-aikaa eduskunnassa, haluaisin kysyä: Mistä hallitus on joutunut erityisesti luopumaan? Mitä ovat ne käytännön asiat, mistä te olette joutuneet koronatoimien takia esimerkiksi täällä eduskunnassa luopumaan? Kun katsotaan, mistä oppositio on joutunut luopumaan, niin esimerkiksi meidän viikoittainen tärkein hetkemme on kyselytunti. Kun meitä saa olla täällä ainoastaan tietty määrä, ryhmät joutuvat miettimään, ketkä sinne saavat mennä kysymään, kenen vuoro olisi, lasketaan puheenvuoroja, laske-

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

taan osallistumisia kyselytunneille, ja kuitenkin se kyselytunti on nimenomaan sitä varten, että oppositio saa esittää kysymyksiä hallitukselle. Tämä ei kosketa teitä yhtä paljon. Hallitusohjelma näyttää mielestäni etenevän kuin juna. Kaikki hallituksen suurhankkeet ovat etenemässä. Sellaisetkin suurhankkeet on saatu maaliin, joista esimerkiksi opposition mielestä olisi pitänyt erityisesti korona-aikana luopua kustannussyistä tai jostakin muusta syystä. Sikäli voisin sanoa, että erityisesti oppositio joustaa korona-aikaan.

No, viime keväänä oli myös sellainen suositus voimassa, että valiokunnissa käsiteltäisiin ainoastaan koronaan liittyviä tai kiireellisiä hankkeita. No, miten kävi? Ainakin oma valiokuntani käsittelee myös muita, koska tämäkin on lopulta määritelmäkysymys, jonka hallituspuolueet päättävät. Voisin luetella vaikka sellaisia esityksiä, jotka vietiin omassa valiokunnassani maaliin, jotka eivät olleet kiireellisiä eivätkä liittyneet koronatoimiin.

Tässä puhemiesneuvoston ehdotuksessa kannattaa vielä huomioida sieltä löytyvä ajatus siitä, että näissä virallisissa etäkokouksissa käsiteltävien ja päätettävien asioiden pitäisi myös olla riidattomia. [Puhemies koputtaa] Eli tähän tarkoittaa, että siellä ei pitäisi mennä äänestykseen vaan siellä voitaisiin käsitellä sellaisia asioita loppuun asti, jotka ovat riidattomia. Tämä on ehkä täällä unohtunut.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

15.37 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! On aika helppo jatkaa siitä, mihin edustaja Purra jäi. Minunkin mielestäni tässä pitää pyrkiä nyt edustajien kanssa konsensukseen, niin että tämä etätyöskentely on riidatonta. Etätyöskentelyssä sinänsä, mitä tulee asiantuntijakuulemisiin, en ole itse kokenut ongelmia. Se jopa parantaa äänenlaatua ja sitä, että asia tulee hyvin ymmärretyksi, kunhan siihen vain keskittyy. Mutta sitten kun me siirrytään johonkin muuhun tehtävään, mikä vaatii politiikassa vuorovaikutusta ja missä pitää nähdä toinen, kuten edustaja Kiljunen sanoo — eli käytännössä, jos me ollaan tekemisissä mietinnön laadinnan tai lausunnon laadinnan kanssa ja rakentelemassa sitä — niin kyllä etäyhteydellä tapahtuva toiminta syö ison lommon tähän demokratiaan ja siihen vuorovaikutukseen, minkä takia me itse kukin täällä eduskunnassa olemme.

Minun mielestäni tämä puhemiesneuvoston ehdotus on sinänsä hyvä: näissä olosuhteissa totta kai pitää mennä kaikella tavalla se koronapelko ja ihmisten turvallisuus edellä. Mutta kyllä siinä väistämättä tulee sellaisia elementtejä, että niistä kärsii nimenomaan oppositio, ja koko ajan mennään siihen suuntaan, että hallitus dominoi entistä enemmän — eihän se ole tämän demokraattisen järjestelmän tarkoitus. Kyllä opposition ääni on jäänyt pieneksi. Opposition roolia tänä päivänä hoitaa enemmänkin lehdistö, sitä kautta ikään kuin haastaa hallitusta ja hallituksen tekemisiä ja tekemättä jättämisistä.

Itse näen samalla tavalla kuin edustaja Purra edelleen sen, että jos täällä vedotaan siten, että no, eduskuntahan sen asian päättää ja valiokuntahan sen päättää, niin se on hieman lapsellista puhetta, koska kyllä me tiedetään, että kyllähän tietynnäköisessä jännitystilanteessa hallituspuolueet sitten aina pitävät pintansa — onhan se täällä nähty jo monta kertaa — riippumatta siitä, mitä mieltä yksittäiset edustajat ovat. Näillä elementeillä mennään, mutta jos me jollakin tavalla edelleen menemme siihen suuntaan, että läsnäololla ei ole demokratiassa niin väliä, niin se syö niin paljon pois, että minun mielestäni ei enää ole kysymys demokratiasta vaan kysymys on epämääräisestä vaikuttamisesta, jolla tulos syntyy niin, että kukaan ei oikein tiedä, mitä toinen ajattelee.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

15.39 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa herra puhemies! Vaikka en nyt ihan edustaja Kiljusen kanssa siinä mielessä ole samaa mieltä, että me oltaisiin täällä loputtomasti tällä samanlaisella systeemillä, koska tekniikka kehittyy ja virtuaalimaailma tulee tulevaisuudessa kumoamaan sen, että meidän on pakko täällä olla, niin tietysti sitä se on täällä tällä hetkellä ja tulee olemaan vielä tietysti todella kauankin. Mutta loputtomiin se ei varmasti ole.

Edustaja Ovaska puhui, että täällä jarrutettaisiin jollain tavalla, mutta ei tässä nyt ole jarruttamisesta missään kyse, vaan kyllä tämä on nimenomaan siitä kiinni, että kun on tilanteita, joissa joku edustaja ei saa videota auki eikä pysty tunnistautumaan, niin ainakin meidän valiokunnassa oli puhetta siitä, että hänet sitten poistetaan koko siitä valiokunnan kokouksesta, koska ei voida olla varma, kuka siellä on. Tietysti edelleen kukaan ei voi pitää vahtia siitä, onko siellä samassa huoneessa muita. Siinä on aika monta sellaista kysymystä, mitä olisi ratkottava, että voidaanko sillä pohjalla mennä.

No, sitten täytyy kuitenkin muistaa, että kun tietty edustaja joko sen oman huonon nettiyhteyden takia tai jonkun muun vastaavan takia ei pääse kokoukseen silloin tulemaan, niin se saattaa olla aika ratkaiseva edustaja siinä kokouksessa ja mahdollisesti myös ainoa sen ryhmän edustaja. Eli silloin tavallaan ei tule sen kyseisen ryhmän tai sen edustajan näkemystä ollenkaan siihen, ja kyllä tämä haasteellinen tilanne mielestäni tulee monessa kohdassa olemaan, koska ei voi sitten esityksessä millään tavalla vedota siihen, että joudutaan käsittelemään uudelleen, ”koska minä en päässyt sinne mukaan”. Eli niin kuin aikaisemminkin tässä on puhetta ollut, kyllä tämän melkein yksimielinen tarvitsisi olla, että tällaiseen järjestelmään voitaisiin mennä niin, että demokratia oikeasti toteutuu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

15.41 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Nämä pitkittyneet poikkeavat olot ovat vaikeuttaneet päätöksentekoa kuluneina vuosina. Meidät on valittu tänne säättämään lakeja ja hoitamaan yhteiskunnan yhteisiä asioita. Nyt puhemiesneuvosto esittää, että valiokunta voi pitää virallisia etäkokouksia huhtikuun puolivälistä toukokuun loppuun saakka. Kiireettömiä ja riidattomia asioita voidaan päättää myös etäkokouksissa tietoturvallisesti. Etäkokoukset puhuvat sen puolesta, että meidän tulee vetää valokuitu koko maahan.

Valiokunta toki jatkossakin päättää, miten missäkin tilanteessa toimitaan. Itse pidän läsnäolo kokouksia tarpeellisina. Perustuslakivaliokunnan jäsenenä olenkin tottunut kulkemaan täällä paikan päällä myös korona-aikana. Eduskunta ei ole eduskunta ilman kasvokkain toimimista, vuorovaikutusta, toisilta oppimista. Demokratia tarvitsee vuorovaikutusta, kuten edustaja Eestilä edellä sanoi. Kun pandemia kuitenkin venyy ja pitkittyy ja tulee uusia aaltoja ja tauteja, meidän tulee oppia elämään tämän ja tulevien tautien kanssa. Ja asioita tulee viedä eteenpäin, niin kuin on vietykin.

Osa valiokunnista toimii näissä poikkeavissa oloissa osin vajaakäytöllä. Onko meillä siihen varaa? Etäkuulemisia ja -kokouksia tarvitaan. Asioita pitää pystyä viemään eteenpäin, ettei ruuhkaa synny. Syksyllähän pääsimme purkamaan päätöksenteon velkaa, ja toivon, että tämä puhemiesneuvoston esitys ja siitä tehtävä päätös mahdollistavat tällaisen purkamisen myöskin jatkossa.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

Kiireiset tautiin liittyvät asiat menevät tietysti kaiken muun edelle. Meidän tulee toimia tämän koronatilanteen ratkaisemiseksi. Mutta on samalla katsottava koronan yli pidemmälle tulevaisuuteen. Kaiken keskellä eduskunnan toiminnan tulee olla turvattua ja turvallista, jotta päätöksentekokykymme säilyy.

Olisin valmis keskusteluun siitä, mikä on kiireellistä ja mikä kiireetöntä esimerkiksi sote-uudistuksen osalta. Melkein me kaikki olemme sitä mieltä, että se tarvitaan. Kunnat eivät muuten selviä. Jos hallituksen esitys ei ole juuri se oikea malli itselle, se ei tee esityksestä kuitenkaan kiireetöntä.

Käsitlemme tätä esitystä seuraavaksi perustuslakivaliokunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

15.45 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Ihan kaksi näkökohtaa tähän asiaan.

Ensinnäkin on tietysti niin, että tämä korona on vakava tauti ja eduskunnassa pitää toimia sen mukaisesti, että mahdollisimman harva edustaja ja henkilökuntaan kuuluva henkilö sen saisi. Eli siinä suhteessa tietysti on ihan järkevää, että toimintatapoja uudistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Mutta kaksi pointtia mielestäni tähän on: Ensimmäinen on se, että jos puhemiesneuvosto linjaa, että käsitellään vain kiireellisiä asioita — mielestäni edustaja Heinonen sanoi hyvin — niin silloin niiden pitäisi olla kyllä yksimielisesti ja riidattomasti sellaisia. Minä olen ihan varma, että opposition taholta ei kyllä kyseenalaisteta koronan torjuntaan liittyvien asioiden käsittelyä, ei ainakaan näiden varsinaisten oppositiopuolueiden taholta. Mutta se on sitten jo eri asia, kun edellinen puhuja täällä sanoi, että sote-uudistus on kiireellinen ja välttämätön asia, kun sitä on jo kolmella vaalikaudella ainakin valmisteltu. Luulen, että siitä, onko se nyt niin kiireinen ja välttämätön, että jos se kuukauden tai kaksi kuukautta siirtyy, voi esittää toisenkinlaisen mielipiteen, en itse ota siihen tässä yhteydessä kantaa. Ja silloin tullaan tietysti sen tyyppisiin juttuihin, käyttävätkö hallituspuolueet sitä valtaa, joka niillä aina valiokunnissa enemmistönä on, että ne määrittelevät, mitkä asiat ovat kiireellisiä ja mitkä eivät ole, ja tämä on mielestäni aika iso kysymys oikeasti, jos tällaisia poikkeusoloja edelleen tulee.

Arvoisa puhemies! Toisena pointtina: olen kyllä aika pitkälle samaa mieltä edustaja Kiljusen kanssa, että en toivo, että tästä etäkokouskäytännöstä tulee normaaliaikana minkäänlaisia vakiojärjestelmää tai edes vaihtoehtoista tapaa, koska se tulee muuttamaan tämän työn luonteen ihan olennaisesti.

Tällä hetkellähän tämä järjestelmä toimii niin, että me maakunnasta tulevat edustajat oltaan neljä päivää viikossa täällä valiokunnissa ja tekemässä päätöksiä, yhtenä päivänä viikossa me ollaan maakuntatyössä ja viikonloppuna tietysti kierretään, missä kukakin sitten kiertää normaaliaikana. Mutta jos tämä muuttuu sellaiseksi, että meillä alkaa olla pari kolme päivää viikossa etäkokouksia, se tarkoittaa sitä, että me ollaan käytännössä kenttätöissä koko ajan ja tämä varsinainen parlamentaarinen työ tulee huomattavasti ohenemaan sitä kautta. Minä en usko, että se on kokonaisuuden kannalta hyvä asia. Se voi olla jonkun yksittäisen edustajan kannalta kyllä hyvä, että on helpompi uusia paikkansa, kun on koko ajan kentällä näkösilällä, mutta se ei varmaan ole tämän järjestelmän tarkoitus, vaan järjestelmän tarkoitus on se, että nimenomaan täällä yhteisiä asioita käsitellään, ja kuten me kaikki tiedämme, täällä myös yli puoluerajojen kyetään hyvää yhteistyötä tekemään.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Honkonen.

15.48 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Mielestäni edustaja Satonen käytti hyvän puheenvuoron tässä edellä. Tämä uudistus on syytä suhteuttaa näihin eduskunnan normaaleihin käytänteisiin, siihen, kuinka me ylläpidetään parlamentarismia tässä. Sitä edustaja tässä hyvässä puheenvuorossakin edellä käsitteli.

Nythan me puhutaan poikkeusolojen toimintatavoista, ja on hyvä aina pitää se mielessä. En usko, että näistä etäkäytänteistä tulee vallitsevia toimintatapoja täällä eduskuntatyössä. Toki on niin, että joskus valiokuntatyön ergonomian ja työergonomian kannalta saadaan nopeammin järjestettyä tai helpommin järjestettyä joku kuuleminen etänä jatkossakin, vaikka tämä korona-aika sitten toivon mukaan mahdollisimman pian on ohi, ja se on ihan hyvä. Mutta kyllä tämä naamatusten kohtaaminen ja asioiden prosessointi on ihan korvaamatonta.

Tässä myös edustaja Purra käytti edellä puheenvuoron, jossa minun mielestäni oli hyviä asioita. On totta, että oppositiolle kyselytunti on yksi tärkeimpiä areenoita tässä talossa ja oppositio on joutunut siinä kyllä niin sanotusti huonompiin olosuhteisiin tai sillä tavalla on menettänyt ison osan siitä näkyvyydestä, mitä sen kyselytunnin kautta voi saavuttaa. Se on aivan totta, se on menetys. Kysyitte, mitä hallitus on menettänyt. Jos katsoo hallituksen ilmoittamaa ja laatimaa lainsäädäntösuunnitelmaa, niin ei hallitus ole pystynyt etenemään siinä järjestyksessä ja eduskunta ei ole pystynyt näitä näistä koronaolosuhteista johtuen käsittelemään siinä aikataulussa, mitä hallitus olisi toivonut. Isoja uudistuksiakin on viety eteenpäin, mutta on nyt ihan selvää tässäkin kohtaa, että esimerkiksi sote-uudistukseenkin, joka tässä nostettiin esille, on tullut aikatauluviiveitä, kun nyt on tarkoitus käsitellä vain näitä kiireellisimpiä asioita. Tietysti normaaliaikoina on normaaliaikojen käytännöt, mutta en kyllä edelleenkään tunnista tätä tulokulmaa tähän, että näiden poikkeusolojen varjolla ikään kuin vietäisiin tai runnottaisiin asioita eteenpäin.

Mutta on totta, että perustuslakivaliokunnassa on varmasti arvioitava hyvin tarkkaan tätä, minkälaisella enemmistöllä sitten se valiokunta voisi päättää näistä etäkäytänteistä. Mutta mikä on sille sitten se vaihtoehto? Esitän jälleen sen kysymyksen, mikä on vaihtoehto sille etäkokoukselle, jos vaikka valiokunnasta useampi jäsen on sairastunut. Tai jos vaikka kuvitellaan sellainen tilanne, että tietyn valiokunnan kaikki oppositioedustajat olisivat sairastuneet, niin siinä tilanteessa ei olisi muuta vaihtoehtoa heille kuin osallistua etänä tähän päätöksentekoon.

Eli tässä on monenlaisia tilanteita, joita voi tulla vastaan, ja ne pitää pyrkiä [Puhemies koputtaa] mahdollisimman hyvin ottamaan huomioon tämän muutoksen käsittelyssä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lindén.

15.51 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Päätin jäädä seuraamaan tätä keskustelua. Aikomukseni ei ollut alun perin osallistua tähän, mutta olen kuunnellut tätä ja päätin sitten omat ajatukseni tässä tuoda esille. Tämä ei ole puheenvuoro, millä lähtisin kritisoidaan nyt oppositiota ja hirveän voimakkaasti ylipäättään ottamaan tähän kantaa. Minun mielestäni opposition taholta on esitetty kritiikkiä, jossa on paljon perusteita, ja jossain puheenvuorossa ehkä oli vähän liioittelua, mutta se sallittakoon.

En ole itse erityisesti etäkokousten ystävä. Se saattaa liittyä vähän samoihin asioihin, jotka edustaja Kiljunen tässä toi esille. Eräänä päivänä huomasin, että minulla oli kaiketi

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

kuusi digitaalista laitetta mukana tai pöydällä, mutta en oikein tunne oloani kotoisaksi niiden kaikkien kanssa. Eli olen kyllä sillä tavalla vanhan koulun ihminen, vanhan liiton ihminen, että kannatan tällaisia läsnäolokokouksia ja niissä olevaa vuorovaikutusta. Se tuo paljon lisää siihen asioiden käsittelyyn verrattuna näihin etäkokouksiin. Informaatiotyypiset etäkokoukset ovat sujuneet minusta kaiken kaikkiaan melko hyvin, ja minun mielestäni se käytäntö, mikä meillä nyt tässä on, on kohtuullisen hyvin toimiva. En kuitenkaan nyt itse lähtisi mitenkään voimakkaasti kritisoimaan ja vastustamaan sellaista mallia, koska täällä, mitä tässä nyt on esitetty, on tuotu hyviä perusteluja vaikkapa juuri tietyn tyyppiseen laajempaan sairastumiseen jossakin valiokunnassa, sentyyppiseen, että työkyky säilyy mutta ei voida kuitenkaan olla läsnä ja tulla fyysisesti lähelle toisia. Siinä mielessä on varmaan perusteltua, että tällainenkin mahdollisuus tässä olisi. Luulen kuitenkin, että aika harvoin tätä tultaisiin soveltamaan, ja oma mielipiteeni on, että ei hirveään mielellään pitäisikään soveltaa.

Sen sijaan kehottaisin: Olen ensimmäisen kauden kansanedustaja, mutta tietysti pitkään työelämässä ollut, ja kyllä minä olen monta kertaa huomannut, että nämä eduskunnan työtavat ovat kovin kummalliset. Jos mietin niitä kahta keskeistä valiokuntaa, joiden jäsen olen — sosiaali- ja terveystyövaliokuntaa ja hallintovaliokuntaa — niin kyllähän paljon loogisempaa olisi, että eduskunnassa voitaisiin koordinoida, että kumpikin valiokunta pitäisi läsnäolokokoukset vaikka tiettyinä viikonpäivinä ja sitten ei olisi läsnäolokokouksia vaikkapa torstaina ja perjantaina, jolloin olisi etäkokouksia. Mutta kun täällä valiokunnatkin ovat niin täysin siiloutuneet ja elävät omaa elämäänsä, niin helposti tulee kovin reikäiseksi tämä työskentely, elikkä on läsnäolokokouksia toisessa valiokunnassa alkuvuokolla ja toisessa loppuvuokolla. Eli hyvin paljon tässä voidaan kyllä kehittää muullakin tavalla. Myös se, mitä nyt on jo tehty, että kokoonnutaan riittävän isoissa tiloissa, on yksi keino tässä.

En ota kantaa nyt tähän keskusteluun, minkälaisia asioita täällä kuuluisi käsitellä. Kerran tein laskelman, että kun oli 40 hallituksen esitystä annettu tämän vuoden aikana, niin 14 niistä liittyi korona-asioihin, [Puhemies koputtaa] eli kyllähän se koronakäsittely on syönyt aika paljon muilta asioilta tässä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä edustaja Kiljunen.

15.54 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua. Kaksi nopeata huomiota.

Ensinnäkin, kyllä näissä etäkokouksissa on se hyödyllinen puoli, että muun muassa asiantuntijoiden kuuleminen on monasti mahdollista, jopa ulkomaisia asiantuntijoita voidaan kutsua tai suurlähettiläämme maailmalta voivat ulkoasiainvaliokunnan etäkokouksiin osallistua, jolloin tässä kyllä on selkeästi mahdollisuuksia myöskin laadullisesti parantaa työskentelyä. Mutta kuten täällä nyt on tullut esille näissä keskusteluissa, ainakin silloin kun mennään kannanmuodostuksen puolelle, puhumattakaan päätöksenteon puolelle, ollaan kyllä hyvin herkissä kohdissa. Jossain määrin olen taipuvainen kyllä yhtymään niihin näkemyksiin, joita useammaltakin oppositioedustajalta täällä on tullut, että jos mennään tämän tapaiseen viralliseen kokoukseen, niin olisi ainakin lähtökohtaisesti hyödyllistä se, että olisi valiokunnassa yksimielisyys, ettei näitä äänestysratkaisuilla vietäisi lävitse, koska kyllä tässä nyt on järkevää, että kaikki osapuolet tulevat kuulluksi vähintään silloin, kun kantaa muodostetaan, ja sitten kun äänestykset tehdään, niin varmistetaan, että se toella menee oikeiden pelisääntöjen mukaan.

Punkt i protokollet PR 35/2021 rd

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten edustaja Eestilä.

15.56 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Käytän tämän todennäköisesti viimeisen puheenvuoron vain sen takia, että minun mielestäni pitäisi aina etsiä uusia ratkaisuja, mihiin edustaja Lindén viittasi. Katselin ympärilleni ja kattoon, ja aika paljon tässä on kuutioita, joten tähän on erinomainen sali pitää valiokunnan kokous turvallisesti. Ei mistään näin halvalla löydy näin hyvää tilaa, jossa voidaan edustajat sijoittaa ja silti pystytään näkemään ja katsomaan, kun omaa puhetta pitää, että rupeaako toinen punastumaan ja pitääkö jarruttaa vähän puheen luonnetta ja näin pois päin. Sitähän tämä koko homma on. Jotenkin jos tällaisia esittää, niin sille on olemassa jossakin päin tätä taloa joku vastustus. Pitäisi käyttää vähän luovaa ajattelua myös tilojen suhteen eikä pelkästään teknisten välineiden suhteen.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till grundlagsutskottet.